

POMÁZ VÁROS ÖNKORMÁNYZAT POLGÁRMESTERE

2013 Pomáz, Kossuth Lajos utca 23-25. Telefon: (26) 814-300 Fax: (26) 325-640 E-mail: pomaz@pomaz.hu honlap: www.pomaz.hu
Ügyfélfogadási idő: Minden páratlan hét hétfőjén 13-17-ig. Az ügyintézés helye: 2013 Pomáz, Kossuth Lajos utca 23.

Ügyiratszám: /2017/01
Szakmai előkészítő: Hámornyikné Csemeczki Zita

Tárgy: Beszámoló

Pomáz Város Önkormányzat
Képviselő testülete

BESZÁMOLÓ a Pomázi Települési Értéktár Bizottság éves munkájáról

A Pomázi Települési Értéktár bizottság 2017. évben május 15-én és szeptember 5-én ülésezett. Az éves munkája során, az értéktárba az alábbi értékeket tartja nyilván illetve tette közzé (1. sz. melléklet):

- Fedett nagykapuk
- Keresztek feszületek
- Katolikus templom
- Szerb (Szent György) templom
- Református templom
- Trianoni kettős kereszt és környezete

Tekintettel arra, hogy a korábban felvett további értékek nagyobb részét a fényképek közzétételének hozzájárulásai hiányában nem tudta közzé tenni és kiadványban megjelentetni, ezért a bizottság a szeptember 5-ei döntése szerint a Pomázi Polgármesteri Hivatal a www.pomaz.hu oldalon közzétett egy felhívást újabb értékek felvétele céljából.

A felhívásra az alábbi helyi értékeket javasolták az Értéktárba történő felvételére

- Grotta a Pomázi Németek Kápolnája,
- Temetői Díszparcella I.
- Sváb kereszt
- Honalapítási Emlékmű

A javasolt értékek közül a Honalapítási Emlékműre vonatkozó beadvány hiányos volt így a bizottság azt, csak hiánypótlás után tudja tárgyalni.

Pomáz, 2017.12.11.

Ternovszky Béla
Települési Értéktár Bizottság Elnöke sk.

1. melléklet a 114/2013.(IV.16) Korm. rendelethez II.NEMZETI ÉRTÉK ADATAI (2017.09.11.)

Nemzeti érték megnevezése	Szakterületenkénti besorolás	Fellelhetőség helye	Értéktár megnevezése	Rövid bemutatás	Indoklás	Bibliográfia, honlap, forrás
1.FEDETT NAGYKAPUK	épített környezet, kulturális örökség	Pomáz város belterülete	települési	A településre jellemző, - nagy számánál fogva – különleges kapukialakítás, mely általában szilárd (tégla, ill. kő) pillérrel épül. Az épülettel egybeépített és önállóan a tömör kerítésben álló cseréppel fedett kialakítása ismert. Analógiája elsősorban az erdélyi szász városokban található számos falazott, fedett kapu (pl. Almakerék, Berethalom, Muzsna stb.)	Nemzeti, népi, tájegységi sajátosság. A településképet meghatározó, – a környező településeken nem található - egyedi (ezesetben elsősorban a magyar és a német) nemzeti építési hagyományát reprezentáló építészeti érték.	Magyar Néprajzi lexikon, kapuk, fedeles kapuk szócikk: http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/3-77.html http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/2-140.html és Csedő Attila székelyföldi fotóblogja: http://csedoattila.blogspot.hu/

2. KERESZTEK, FESZÜLETEK POMÁZ TERÜLETÉN	épített környezet	Pomáz területén	települési	Magyar Kereszt (Hősök tere).Kőkereszt, horgany corpuossal a Hősök terén, szemben a református templommal, háttal a Laszlovszky háznak. Már az 1888-as kataszteri térképen is szerepelt. A régi, korhadtt fakeresztet valahol a mai víztorony helyén, mise keretében eltemették, s helyette Feley Kálmánné, született Pauliny Ilona úrnő áldozatkészségéből állították fel a kőkeresztet 1907. október 27- én. 2006-ban a közel 100 éves keresztet a megrepedt kar miatt közadakozásból Seres Jánossal (szobrász, restaurátor) restauráltattuk. 2011-ben autóval nekimentek, mind a kő kereszt, mind a test darabjaira törött. 2012-ben közadakozásból restauráltattuk. 2015-ben a letörött karokat ismét közadakozásból Seres Jánossal restauráltattuk. A megújult keresztet minden egyes alkalommal felszenteltük, s az ünnepséget agape, szeretelvendégség követte. Az értéktárba a további ajánlások kerültek felvételre: Sváb (német) Kereszt (Diófa utca) Tót (szlovák) Kereszt (Ady Endre utca) Szent Márk napi kereszt (Ravatalozó u. Klisza domb alja)Templom téri kőkereszt (Templom tér)Szent Vendel szobor (Horvát utca,Dobogókői út sarka)	A keresztek részei Pomáz vallási, történelmi, kulturális emlékeinek, s utálnak arra, hogy városunkban több nemzetiség élt és él együtt. Javasolom a Pomázi Értéktárba való felvételük,lévén többségük több mint 100 éve része településünk életének.Sok mindent „láttak”a történelem viharából,s még mindig eredeti vagy új helyükön,de „szemlélői”az itt élő emberek életének.Keresztek lévén,nem lehet kétség szakrális jelentőségüknek sem,mely része volt a rég volt itt élő emberek életének,s egyszer talán ismét,fokozottabban része lesz a ma vagy majdan élő emberek életének is.Úgy vélem még ennyi magyarázat is sok a felvétel illetően,hiszen vannak evidenciák,s úgy gondolom a keresztek is ezek közé tartoznak.	Tóth Ferenc: Pomáz történetének forrásai (Pomáz Nagyközség Önkormányzata, 1994) Pomáz (Pomáz Város Önkormányzata, 2001) Szerkesztette: Laszlovszky József (főszerkesztő), Borbélyné Radics Ibolya, Kőnczöl Dánielné Dr. Szilárdfy Zoltán művészettörténész szóbeli tájékoztatása
--	-------------------	-----------------	------------	---	---	---

A Nemzeti érték megnevezése	B Szakterületenkénti besorolás	C Fellelhetőség helye	D Értéktár megnevezése	E Rövid bemutatás	F Indoklás	G Bibliográfia, honlap, forrás
8 3. KATOLIKUS TEMPLOM	épített környezet	Pomáz város belterületi részén, az északi, dombos területen helyezkedik el.	települési	A templom jellege: A város északi, dombos részén, támfallal körülvett magas, szabad térségen, keletre néző homlokzattal, többször átépített, falusi barokk templom. „A XVIII. sz. közepén a 403 lelket számoló katolikus közösségnek még nincs temploma s az egyháziátogatás csupán fa haranglábról tesz említést. ... 1768-ban nagyrészt a pomázi püspök tizedből emelik ma is álló templomukat, amelyhez Pest vármegye és a helybeli görög keletiek is segítséget nyújtottak, Watty Pál földesúr pedig az építéshez meszet, valamint a „régie templom köveit” bocsájta rendelkezésünkre. ... 1743-ban a égi sekrestye irányában kitoldják a hajót, 1855-ben renoválják a tornyot, majd az egész templomot a Helytartótanács segélyével újrafedik. Nagyobb restaurálást végeznek még 1897-ben és 1898-ban, amikor a kórust bővítik, illetve a toronysisakot cserélik ki. (Székesfehérvár, Ppki Ltár, Pomáz, 1902) További javítások, illetve bővítések történtek még 1914-ben és 1941-ben, utóbb az oldalhajók kiépítésével, majd 1952-ben Jeges Ernő freskódíszével nyerte a templom a mai képét.”	A településképre jellemző egyedi kulturális érték	A Magyar Tudományos Akadémia Topográfiai Munkaközössége: Pest Megye Műemlékei Akadémia Kiadó 1958 – 665. o.

11 4. SZERB (SZENT GYÖRGY) TEMPLOM	épített környezet	Pomáz város belterületi részén, az északkeleti, mélyen fekvő részén, kőfallal kerített kertben, keletelt, barokk templom.	települési	Állítólag középkori eredetű, mivel egyes feljegyzések szerint középkori romokra épült. Erre utalna a templomban lévő 1500 körüli kő szenteltvíztartó. Ezzel ellentétben, a szerb egyház feljegyzései alapján, a templom alapjait 1919-ben rakták le. 1722-ben épült fel teljesen, amikor fel is szentelték. A pomázi anyakönyvek 1751-52-ben kezdődnek. A templomi zászló 1803-ban készül el, 1804-ben apróbb javításokat végeznek a templomon, majd 1820-ban kőművesmunkákra kerül sor. 1869-ben renoválják a templomot, melyet Bures György kőművesmester végez. A templom középtornyos homlokzatán kétoldalt egy-egy zárkóves, négyzetes ablak fölött egy-egy ovális vakfülke által közrefogott, enyhe kiülésű rizalit. Középen törtíves, zárkóves kökeretes kapu, fölötte féltre festett megfakult ikon. Főnt erősen tagolt, széles kiülésű főpárkány. Az oromfalháromszögek sarkain egy-egy rendkívül finoman faragott rokokó kő váza. Lón fejezetes sarokpilaszterekkel armirozott toronytest. A torony körben négy, félkörös záródású harangablak, órakörös főpárkány órákkal, nyolccélú, párnásan tagolt bádogsisak. A hajó déli oldalán kórusfeljáró ajtó, oldalkapu, három barokkori támpillér és három szegmentíves ablak. A templom hosszfala hasonló tagolású, oldalkapu nélkül. A hajó záródása a nyolcszög három oldala, támpillérekkel, a középtengelyben ablakkal. Alacsony lábazat, többszörösen tagolt ereszpárkány, nyeregtetején palahéj. A templom kerítőfalában XVIII. Századi sírkövek, kapuit empire vasrácsok díszítik.	A településképre jellemző egyedi kulturális érték	A Magyar Tudományos Akadémia Topográfiai Munkaközössége: Pest Megye Műemlékei Akadémia Kiadó 1958 – 672. o.
---------------------------------------	-------------------	---	------------	---	---	---

A Nemzeti érték megnevezése	B Szakterületenkénti besorolás	C Fellelhetőség helye	D Értéktár megnevezése	E Rövid bemutatás	F Indoklás	G Bibliográfia, honlap, forrás
14 5. REFORMÁTUS TEPLOM	épített környezet	Pomáz város belterületi részén, a Hősök terének utcatorolatában elhelyezkedő klasszicista templom.	települési	Az egyház „első anyakönyv”-ének feljegyzései 1783-tól jegyzik a templom építésére tett adakozásokat, mely Wattay Pál úr nevéhez köthetők. Eleinte rektorlakásul szolgált a telken álló épület, melynek első szobájában tartották 1794 és 1819 között az istentiszteleteket. 1814-ben teszik le a templom és torony alapkövét, az építkezéshez a Wattay-uradalom akkori haszonbérletje, a katolikus Majthényi Károly 30000 téglát adományoz. A földesúr ezen kívül több alapítványt tesz és más építőanyagokat is ad a templomnak. A korabeli feljegyzések szerint a templomnak 1835-ben két harangja volt; a nagyobb „öntötte Schandt András Pesten 1835” a kicsi: „Franciscus Millner hat michergossen Ofen A. 1828” felirattal. I. Világháború idején az egyik harangot elvitték, a másikat pedig eladták és árából, s közadakozásból 1926-ban három új harangot öntettek. A második világháborúban az új harangok egyikét (középső) rekvirálták. Jelenleg a pomázi református templomnak két harangja van. Középtornyos, legömbölyített sarkú homlokzatán két széles, párkányos fejezetű falpilléren nyugvó timpanon, középtengelye kökeretes bejárati kapu eredeti, empire szárnyakkal és bronz szerelvényekkel, fölötté félkörös világítóablak. Az enyhén ívelő oromfalháromszögekben kővázák. A toronytest homorúan szelt sarkain pilaszterek; triglifes, órakörös párkány, körben négy, félkörben záródó harangablak, nyolc élű, párnástagú bádoggal sisak. A hajó oldalain mélyített falmezőkben három-három kökeretes, szegment íves ablak. A templom három falsikkal záródik. Körbefutó sima kőlabazat és egyszerű főpárkány. Színvonalas klasszicista mű. Az eredetileg palahéjazatú nyeregfedélre 2001-ben, a felújítás során cserép került.	A településképre jellemző egyedi kulturális érték.	A Magyar Tudományos Akadémia Topográfiai Munkaközössége: Pest Megye Műemlékei Akadémia Kiadó 1958 – 669.-671. o.

	A Nemzeti érték megnevezése	B Szakterületenkénti besorolás	C Fellelhetőség helye	D Értéktár megnevezése	E Rövid bemutatás	F Indoklás	G Bibliográfia, honlap, forrás
18	6. TRIANONI KETTŐS KERESZT ÉS KÖRNYEZETE	épített környezet	Pomáz város belterületi részén, a Hév állomás közelében elhelyezkedő önálló tér. Trianon tér	települési	<p>A tér kialakításának első eleme a trianoni kettős-kereszt egyik jobbikos tagtársunk Zsiros Kálmán ötlete és személyes közreműködése alapján valósult meg 2010-ben. A téren található trianoni kettős kereszt a recski kettős kereszt mintája alapján készült, Magyar Mihály erdőtarcsai népi fafaragó mester munkájaként. A kereszt gazdagon faragott, végein tulipános motívumokkal. A trapéz beton talapzatán lévő márványtáblán a "Magyar hiszekegy" sorai láthatóak. "Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában, hiszek egy Isteni örök igazságban, hiszek Magyarország feltámadásában. Ámen!" A keresztet 2010-ben Fajcsák Tibor római katolikus olébános szentelte fel, valamint Nyilas Zoltán pomázi református lelkész áldotta meg. A trianoni kettős-kereszt a pomázi Jobbik Alapszervezet pénzéből és a tagok személyes anyagi és természetbeni felajánlásaiból készült. A kettős kereszt mellé két zászlórudat helyeztünk el, melyeken a pomázi és a magyar nemzeti zászló ékeskedik. A Trianoni térhez tartozik Kovács István lakatos mester tagtársunk által készített négy pad is. A padok támlái magyar jelképeket és jelentős történelmi eseményeket jelenítenek meg. A padok és a zászlórudak is a tagság anyagi hozzájárulásával készülhetett el. 2016-ban az 56-os forradalom évfordulójára Pomáz Város Önkormányzata anyagi hozzájárulásával a tér új burkolatot kapott, megújultak, kicserélődtek a zászlórudak is, és felállításra került egy Nagy-Magyarország térplasztika. A térplasztika jellegzetessége, hogy a csonka Magyarországot és az elszakított területeket más-más színű márványból ábrázolja. A szétszakított nagy Magyarország minden egyes darabját feltünteti az 1920-as lakosság számot, valamint az elcstolt terület nagyságát négyzetkilométerben, szemléltetve ezzel Magyarország rettenetes területi és emberi veszteségeit. A város frekventált területén elhelyezkedő Trianon tér jelenleg is intenzív közösségi élet helyszíne. A június 4-ei Trianon megemlékezések ugyanúgy itt zajlanak, mint az adventi hétfővégen a gyertyagyújtások és felolvasások.</p>	A településképre jellemző egyedi kulturális érték.	Pomaz Tv archivum, Multimédiás források
19							
20							
21							